

Hitközségi viszályok

Röpirat jelent meg, amely egyes hazai orthodox hitközségek viszályait tárgyalja és különböző sérelmeket hangoztat az illetékes körök intézkedései ellen. A röpirat névtelen, de azért nem akarunk a jólistert argumentummal élni ellene, hogy nem lehet vitába szállni olyannal, aki mondandóit nyílt sisakkal nem meri előadni. Mert utóvégre el lehet képzelni, hogy valaki sok olyasvalamiról tud, amit saját neve alatt teljes nyilvánosság mellett nem mer közölni, esetleg függő társadalmi helyzete miatt. De akkor a röpirat kiadója a közönség naivitására aspirál, amikor megírja, hogy „magas összeköttetései vannak(!) és minisztériumi körökben megmondták neki, hogy ha az elégedetlenek ezer aláírást gyűjtenek, akkor kormányhatósági hozzájárulást kapnak egy külön szervezet megalakítására”. Ez a beállítás naiv, de a külön szervezetre való fintoros és ijesztési akaró célzás egyenesen kompromittálja az illetőt.

Aki Magyarországon az orthodox szervezet megbontásáról mer álmodni egyes kisebb kifogások vagy sérelmek miatt, az vétkezik a régi gaonjaink, egy K'szav Szaifer, egy M'haram Schick szelleme ellen,

az elvesztette erkölcsi jogosultságát ahhoz, hogy hithű embernek tartsák. Szerzőjétől eltekintve megszülvendő a röpirat annyiban, hogy tudomásul kell venni azt, hogy bizonyos községekben viszálykodások vannak. Ezekről a civódásokról csak teljesen objektív emberek beszélhetnének, akik az összes adatok birtokában vannak. De épen az a baj, hogy ilyen esetekben mindegyik fél azt hiszi: „ami v'afszijajd — illetékes csak én vagyok és senki más”. Ez az egocentrizmus, az énnek központba való helyezése, megöl minden tárgyilagosságot, különösen akkor, amikor az egocentrizmus egyszerű egoizmusba, önzésbe, pártelvakultságba csap át. Nem szabad elfelejteni, hogy egy hitközségben különféle elemek vannak, akik nem lehetnek teljesen soha egy véleményben, sőt vallási fokozatuk sem lehet teljesen egyforma, hiszen a község (cibür) héber megjelölésének mássalhangzói épen azt jelentik: jámborok (cadikim)

közepesek (bénajnim) és vallástalanok (soim). Ha tehát a hitközség intézményei megfelelnek a Sülichon Örűch szabályainak és a vezetőség az orthodox országos központi iroda kompetenciájának veti magát alá, akkor a hitközség orthodox és akkor megvan a keret a legintenzívebb vallási irány kifejtésére. Ehhez természetesen általában elemi követelmény gyanánt kell hangsúlyozni, hogy **a hitközség vezetősége feltétlenül vallásos életmódot folytató egyénekből álljon.**

A hazai hitközségi viszályokban az a megnyugtató, hogy inkább a rabbi-választásokkal kapcsolatban törnek ki és nem metszők kiválasztásánál: ami azt jelenti, hogy intézmények dolgában, hála a jó Égnek nincsen baj. Ellenben baj az, hogy viszályoknál senki nem akar engedni. Az élet egyéb viszonyaiban mindenki szeretne okosabb lenni a másinál, de civódásoknál azt akarná, hogy a másik legyen okosabb és szívlelje meg a közmondást: Az okosabb enged. Némely községben azt látni, hogy egyesek, akiknek a helyzete gazdaságilag kimondottan rossz, akiknek tehát egyéb gondjaik vannak, teljes erővel belevetik magukat a hitközségi csete-paték vezetésebe. Hogyan magyarázható ez?

Nem az idealizmusukat akarják kiélni, hanem inkább a szomorú helyzetet akarják elfelejteni a viszályok narkotikumával. Hogyan lehetne különben megérteni, hogy aránylag nem nagy jelentőségű ügyekben, az egymással szemben álló pártok óriási összegeket tudnak összegyűjteni egy-egy választott bíróság költségeinek fedezésére? Általános tünet ez a mai társadalomban! Egy budapesti napilap igen jellemzően állapítja meg, hogy a galamb-lövő versenyre rövid idő alatt összehozták a szükséges 40.000 pengőt, holott minden kulturális célra alig lehet 10 pengőt összehozni. A béke galambjának lelövésénél is így van.

Nőszülés céljából
30 éves önálló textilnagykereskedő keres háziasan nevelt, kimondottan szép, vallásos érzelmű, intelligens finomlelkű **urleányt**. Leveleket „Hozomány másodrendű kérdés” jellegére BLOCKNERHEZ, Budapest, Andrassy-ut 4. szám.

Szombattartó cég Eredeti angol szövegek és választékban.
Kazár Nándor posztóáruhaza, Budapest, Király-u. 34. (Kazár-u. sarokház.)

A talmudi mondás szerint, különös nép a zsidóság: „Ha szentélyre való adakozásról van szó, akkor adomáznak és ha az aranyborjú céljaira kell pénz, adnak arra is.” Nálunk azonban most az a helyzet:

A jesiváknak, a Talmudtörőknak, az önszegélyezésnek, a cedókónak szentélyére alig van pénz, ellenben a civódás aranyborjúja oltárára jut elég áldozat.

Mit kívánhatunk ezek után mást, mint azt: Bárcsak tapasztalnánk a miczvók teljesítése körül annyi lelkesültséget és odaadást, mint a *mach-lajko* bűne gyakorlása körül. Mert akkor hitközségeink helyzete minden tekintetben felvirágoznék és akkor orvosolni lehetne minden sérelmet és lecsendesíteni minden komoly elégtelenséget. Természetesen csak a jóhiszemű civódókról van szó, mert a *Kajrach*-okat, akik viszálykodnak a viszály kedvéért, meggyőzni nem lehet, de viszont a jóhiszeműek kellő felvilágosítás után be fogják látni, hogy a mai idők nem alkalmasak a férfierek mesterséges felfújására és különösen nem alkalmas az idő a magyar orthodoxiában, amikor össze kell fogni a belső béke érdekében mindenkinek.

A BUDAPESTI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG KÖZLEMÉNYEI

Értesítjük t. vásárlóközönségünket, hogy a **marha- és borjúhús árakat leszállítottuk.**

Marhahúsárak minőség szerint: P 1.30, 1.40, 1.60, 1.80, 2.—, 2.20. **Borjúhúsárak:** 1.60, 1.80, 2.20, 2.80 kg-ként.

Mészárszékek a hitközség sajtó közlésében: II., Margit körút 7. V., Sólyom utca 24., VI., Andrassy út 64., VI., Paulay Ede utca 15., VII., Hernád utca 16., VII., Kertész utca 35., VII., Wesselényi utca 18., VIII., Magdolna utca 29.

Baromfi-vágódnak a hitközség sajtó közlésében: II., Margit körút 7. V., Sólyom utca 24., VII., Dob utca 35., VII., Hernád utca 16., VIII., Magdolna utca 29.

Rabbságunk ellenőrzése alatt álló vendéglők: Danczinger József (Rombach utca 13.), Fränkel Ignác (Károly király út 11/a.), Goldmann Emil (Kazinczy utca 57.), Özv. Hoffmann Nachmanné (Révay utca 4.), Kornfeld Nándor (Rombach utca 15.), Nissel Lipót (Rombach utca 16.), Rosenthal Dávidné (Lujza utca 3.), Stern Márton (Rombach utca 6.), Özv. Herskovits Sándorné (Rombach utca 2/a.), Weisz Jenő (Dob u. 37.), Weisz Mendel (Wesselényi u. 18.).

A lengyelországi orthodox kongresszusról

Multheti számunkban megemlékeztünk arról, hogy a napokban ülésezett Varsóban az Agudasz Jisroel világszervezet lengyel kongresszusa. Rabbi Lewin szemképviselelő megnyitó beszédében rámutatott a zsidóság gazdasági, vallási és szellemi hanyatlására, élesen támadta a szombat megszegését, a világi nevelést, amit az ifjúságnak adnak. Tiltakozását fejtegette ki az oroszországi vallásúldözések és a németországi politikai elnyomások ellen. Végül hangsúlyozta, hogy a zsidóság a mai idők nagy megpróbáltatásait is förtelenül fogja kiállani.

Ezután Rabbi Alter, a híres geri rebbe tartott nagy beszédet majd a szochaczevi és a küzmiri rabbik szólaltak fel. A varsói rabbitanács és a nagy hitközségek reprezentánsainak, valamint az Aguda szervezeti vezetőinek beszéde után dr. Carlebach (Bécs) és Dubin rigai rabbi, litvániai képviselő fejtették ki álláspontjukat az Aguda politikai kérdésében. Ezután Ginzberg képviselő tartotta meg politikai referátumát, rámutatván a vallásos zsidóság helyzetére és mai feladataira.

A kongresszus második ülésén felolvasták az angol konzultól, *Zirelsohn* kismévi, *Schmeursohn* lubavicsi főrabbié és a többi személyiségektől érkezett üdvözlő táviratokat, majd Rabbi *Miswosky* tartotta meg megszabású referátumát a vallásos szellem megerősítéséről. Rabbi Lewin megrázó emlékeztetőt tartott a Choféc Chájimról és a libinai gaonról.

Különböző referátumok hangzottak el ezután a nevelés, az iskolák kérdéséről, majd Lewin rabbi elnök emelkedett újra szólásra és a Palesztina-munkáról tartotta meg referátumát. Sajnálattal jelezte ki elől, hogy az országépítést nem hatja át a vallásos szellem. Kijelen-

Geotettner bélyegzőgyár

Rugyanti és részbélyegzők, pecsétnyomók, pecsétbélyegek, zománcablak, számozógépek, himzőminták, acélplobák stb. ÚJPEST, Árpád-ut 161. Telefonszám: 94-0-21.

Dr. Dorovicska és szilvórium

száját, szigorú felügyelet alatt termelve. Földemben az egész éven át kizárólag ndb 7-árú lesz előállítva!
HERZOG-FÜLÖP főzdeje, Vrbové (Verbo, C. S. R.)

tette, hogy az Agudasz Jisroel egy új-jáépítési művet inaugurál a Szentföldön, de nem Weizmann állampolitikájának szellemében, nem Jabotinsky militarizmusa, nem BenGurion szocializmusa, sem Grünbaum radikálizmusa szerint, hanem egyedül a Tóra szellemében és a Tóra elvei szerint.

A kongresszus további tárgyalásai során elhatározta, hogy nem vesz részt a zsidó világkongresszuson, részt fog venni azonban minden olyan akcióban, mely a német zsidók segélyezésére irányul. A kongresszus felhívja a szervezet tagjait, hogy ne vásároljanak német árut. Palesztinát illetően a kongresszus elhatározta egymillió zlotit kitevő pénzalap megteremtését mely orthodox zsi-

dók Palesztinában való letelepítését fogja szolgálni. Megkezdik az orthodox munkások megszervezését és egy héber napilapot fognak kiadni Jeruzsálemben. A kongresszus tiltakozását fejtegette ki a palesztinai turisták üldöztetése ellen és felhívja a kormányt, hogy tegye szabaddá a zsidók bevándorlását Palesztinába.

A kongresszus felhívja az Agudasz Jisroel vezetőségét, hogy tegyen lépéseket az arabzsidó megegyezés érdekében. Elhatározta továbbá, hogy az Aguda nem lép semmilyen nexusba a Mizrachival mindaddig, amíg az a cionista szervezet tagja.

A kongresszuson 780 delegátus vett részt, köztük 200 rabbi. A delegátusok 580 helységet képviseltek.

Az iparos-jesiva körül

Csak néhány hete, hogy a már elalvó félben levő iparos-jesiva eszmét e lap hasábjain életrekeltem, s máris bizonyos sikerekről számolhatok be.

Cikkem megjelenése óta igen sokan kerestek fel és buzdítottak további munkára, köztük sok rabbi-kapacitás is, de ezek közül is külön kiemelendőnek tartom a főt, Teitelbaum Naftali nyirbátori főrabbi úr nyilatkozatát. A főrabbi, — kinek véleménye közismerten döntő befolyással van minden vallási kérdésben — hozzáintézett soraimra közölte velem, hogy ily nagyfontosságú ügyben nincs módjában egyedül döntő nyilatkozatot tennie, azonban

mihelyst a Központi Iroda rabbi-tanácsa, melynek ő is tagja, összeül, szövéteszi a dolgot.

A jég tehát megvan törve. Már az a tény, hogy egy ilyen konzervatív gondolkodású, vallási kérdésekben meg nem alkuvó, s abból egy jótányit sem engedő rabbi nem zárkózik el mereven a kérdés tárgyalása elől; nem hangoztat „chasas” érveket és az eszmét egy szóval sem ellenzi, sőt kilátásba helyezi pártfogását, s oda nyilatkozik, hogy megpendíti a dolgot a rabbitanács keretén belül, óriási lendületet ad ügyünknek. S ami egy pár évvel ezelőt utópia volt, az ma már természetes követelmény!

az eszme él és napról-napra nagyobb tért hódít olyan körökben is, ahol az iparos-jesivát említeni sem volt szabad.

Igen helyesen indokolja meg az eszme nagyfontosságát Lichtenstein Ábrahám nyiracsádi főrabbi, kinek véleménye an-

nál is mérvadóbb, mivel a nagybátyja: az iklódi főrabbi vezetése alatt működő iparos-jesivát személyesen is tanulmányozta a helyszínen, s az ott tapasztaltak a legnagyobb elismerését vívták ki. A főrabbi úr levelének szellemében hangsúlyozom: Akit képességei érdemesítenek, az csak tanuljon továbbra is a jesivában, a világi elhelyezkedésre, a derech-ereczre majd megtanítja az élet, de amikor ezt leszögezzük, el kell ismernünk azt is, hogy ugyanolyan eminens érdek az iparosok vallási szellemében való nevelése, mint a bócheroké!

Programunk egy mondatban:

Nem bócherokból akarunk iparosokat nevelni, hanem iparosokból bócherokat!

Fisch Ernő

Heiden Jenő optikai és fotó szaküzlet
Budapest, VI., Teréz-körút 8. sz.

Szemüvegek, látcsövek, hőmérők
Díjtalan szemüvegvizsgálat. Használt fényképezőgépek. Amatőr-felvételek szakszerű kidolgozása.
— Szombaton zárva. —

UNIVERSAL

iroda- és lakberendezési vállalat
Wesselényi-u. 8. (Tel.: 37-8-42)

Mindenemű új és használt bútorok, egyes különálló darabok, iroda-berendezések, legolcsóbb árban, minőségben és választékban.

Miniatűrök

a zsidó történetből

— Agrippasz Hamelech —

*

Amikor Rómában az örült Caligula császár meggyilkolták, nagy volt a zavar az utódlása körül, mindenféle pártok alakultak, de a Rómában ott tartózkodó zsidó Agrippának (Agrippas), aki mint ázsiai herceg — Herodes unokája volt — tartózkodott a birodalom székhelyén, sikerült rábírnia Claudiust, hogy fogadja el a császárságot, miután ő a császári testőrökkel kijárta az ő megválasztását. Ugy is történt s az új császár hálásnak mutatkozott. Amint Josephus görög történetíró és Dio Cassius római történetíró megírja: A szenátusban nyíltan megdicsérette, kinevezte konzulnak és egész Palesztina királyának megtette, uralma alá tartozott Szamaria is és Szíriából egy rész, úgy hogy olyan nagy volt a birodalma, mint Dávid és Salamon idejében. A párizsi múzeum érmei között van egy igen értékes érem, amely görögül azt a feliratot tartalmazza: „Agrippa király a császárnak a barátja.” Fivérének, II. Herodesnek a császár Libanon környékét adományozta, úgy hogy a mai francia mandátumi terület, továbbá az angol mandátumi terület tulyomó része egyesítve lett Agrippa alatt.

Agrippa Mihelyst elfoglalta trónját, megváltozott: az addig léha udvaronc, aki Rómában résztvevett a császár minden kicsapongásán, hirtelenül megkomolyodott. Talán megvalósult rajta a régi mondás: „Palesztina levegője okossá tesz”, mert azon időtől kezdve a herodesi kicsapongását lecsendesítette makkabeusi származása, amennyiben arra igyekezett, hogy Palesztinát erősítse és nagyítsa. Igen okos dinasztikus politikát is üzött, nem akart összeházasodni a szomszédos pogány fejedelmekkel, amint ezt a nagyatyja I. Herodes tette, hanem az egyik leányát odaadta az egyiptomi Alabarcha fiának (Alabarcha volt az egyiptomi zsidóságnak a rómaiak által is elismert világi feje, akinek bizonyos mértékben önálló fejedelmi jogai voltak és mint ilyen képviselte a zsidóságot a görög hatóságok és a római uralom előtt). Másik leányát gazdag bennszülött zsidó férfinak adta, a harmadikat pedig egy szíriai fejedelmnek, akit azonban kötelezett arra, hogy zsidó hitre áttérjen.

A talmudi hagyomány feljegyezte róla, hogy mindenképen igyekezett a vallás törvényeinek eleget tenni. Amikor a zsenéket (bikürim) felvitték a szentélybe, akkor ő is a nép közé állott, vállára tette

Legolcsóbb,

legízletesebb

orth. כשר

házikoszt

Wesselényi-utca 18.

(Kazinczy-utca sarok)

Weisz Mendel
éttermében.

Négyfogásos menü:

Leves, hús, főzelék, tészta P 1'30

Halfélék minden időben, 50-60 fill.

VII. Wesselényi u. 18
(Kazinczy u. sarok)
Cimre ügyelni!

a kosarat, és így vonult az ünnepi menetben. Eleget tett annak a kötelességnek is, hogy három évenként a királynak fel kellett olvasni a Tórát a nép előtt és amikor a királyválasztást szabályozó törvénynek ama részéhez érkezett: „Királyt választasz magadnak testvéreid közül” akkor eszébe jutott az ő apai részéről való edomita származása és sírva fakadt, amire az egész nép lelkesülten kiáltotta neki: „Testvérünk vagy, testvérünk vagy.” Voltak ugyanis olyanok, akiknek ez a hódolatnyilvánítás nem tetszett és Josephus megemlíti, hogy különösen egy Simon nevű ember hangzott, hogy edomita származása miatt méltatlan arra, hogy belépjen a szentélybe. Agrippa erre magához hívatta és nyájasan kérdezte, hogy miért lázítja fel a népet ellene és ez a kedvesség egészen lefegyverezte az ellenséget, aki aztán bocsánatot kért és békében távozott.

Agrippa tudta, hogy előbb-utóbb az országa és a római telhetetlen birodalom között ugyanis összeütközésre kerül a sor. Igyekezett tehát megerősíteni az országát és leplezni az igazi szándékait. Palesztina szomszédságában elterülő nevezetesebb görög városoknak mindenteljesen ajándékokat adott, intézményekkel megajándékozta őket, a rómaiaknak kedvében járt annyira, hogy képes volt oly gladiátor játékokat rendezni, melyek teljesen ellenkeztek a zsidó felfogással, amikor halálra ítélt embereket egymásra uszítottak és addig kellett szurkálni egymást, amíg mind halálosan megsebesülve helyszínen maradnak. Ez római szokás volt, természetesen csak közönséges gyilkolást látott benne az akkori zsidó közvélemény, de a római császárnak egyik győzelme alkalmából kellett ilyet is csinálni. Annál is inkább, mert a római katonai helytartó rendkívül gyanus szemmel nézte működését. Így pl., amikor Agrippa Jeruzsálem melletti Bezeta dombon építkezéseket kezdett látszólag ártatlan célból, valójában új védelmi falat akart a város körül húzni, akkor jött Rómából a tilalom és abba kellett hagyni. Egy ízben összehívta a szomszéd kisebb fejedelmeket avval a titkos céllal, hogy szövetséget köt velük esetleges római háború esetére. Alig gyűlt össze a vendégsereg, megjelent Tiberiásban a római parancsnok és fensőbbeséggel megparancsolta az egybegyűlekezett fejedelmi vendégeknek, hogy hazamehetnek. Senki sem mert ellene mondani. De a nehézségek dacára sikerült volna sokat tenni az ország megerősítése érdekében, ha a pölgári idősámítás 44. évében, 54. életévében nem éri utol hirtelen a halál éppen akkor, amikor Róma kedvéért egy nagy ünnepséget rendezett.

A lubavicsi rebbe Varsóban

A chaszidizmus egyik főszlopának: a Rav-nak, R. Zalmann Schneür Ladierek egyik leszármazottja a lubavicsi rebbe, akit a szovjet lefogott, mert jezsivát tartott, életét veszélyeztető börtönre vetette, amelyből csak külföldi keresztény közbejárásra menekült meg. A szovjet azután kiutasította. Most Varsóban telepedett le s akciót indított a lengyelországi vallásos körökben az oroszországi zsidóság érdekében és már is több ezer aláírással egy emlékiratot nyújtottak át az Egyesült Államok kormányának, amelyben arra kéri Roosevelt elnököt, hogy a Szovjetország elismerése kapcsán interveniáljon az

orosz kormányánál a zsidóüldözések ellen. Vele kapcsolatban a varsói chaszid zsidóságnak érdekes szenzációja van. A szenzációt egy Bál-Sém idejéből származó pergamentre írt imakönyv szolgáltatja, amelyet a lubavicsi rebbe megvásárolt a Bál-Sém egyik ivadékától 1500 dollárért. A varsói chaszidok megszállva tartják a rebbe lakását, mivel állandóan ott akarnak lenni és rá akarnak tekinteni az imakönyvre, amelyből a Bál-Sém imádkozott. Mielőtt bárkinek megmutatnák a Bál-Sém imakönyvét, az illetőnek először mikvoba kell mennie, hogy megtestisztaljan közeldjék a szent pergamenthez.

A Szentföld körül

Munkásteror

Hogy Palesztinában a munkásteror milyen kellemetlen következményekkel jár az ország közgazdaságára, mutatja egy különös eset: Blum testvérek cég, amely Telavivban fogtechnikai cikkek gyártása terén elsőrangú, áttette az üzemet Szíriába. A cég a lapokhoz intézett nyíltlevelében azzal igazolja eljárását, hogy a munkásszervezet, a Hisztadruz oly viszonyokat teremt, hogy munkaadó és munkavállaló között nem létesülhet oly viszony, amely mindkettőjük számára elfogadható. **Békés arab tüntetés**

A január 17-ike egész Palesztinában a Ramadan-ünnep befejezése alkalmából egész nyugodtan folyt le. Jeruzsálemben

Németország és a palesztinai mandátum

Komolyan írják egyes lapok, hogy Hitler arab nacionalistákkal tárgyalásokat folytat arra, hogy Németország átvegye a Palesztina fölötti mandátumot és arra az esetre, ígéri, meg fog változni a német zsidóellenes politika, sőt ebben az esetben Németország lemondana az összes gyarmatairól, amelyeket még most is visszakövetel a világháborúban győztes hatalmaktól.

Természetesen mindez csak fantasztikum, amely időközönként más és másféle formában bukkan föl az európai sajtóban. Hol Olaszországnak ajánlják fel az angol uralommal elégedetlen elemek a mandátumot, hol azt fejtegetik, hogy milyen jó volna, ha Lengyelország venné kezébe a dolgot és így tehát alkalma volna az anyaország felesleges zsidó népességét levezetni az ő mandatárius területére. Egyet azonban elfelejtettek, hogy Anglia nem azért igyekezett Paleszti-

nagy tüntető körmenet volt, szabad ég alatt népgyűlést rendeztek és határozatot olvastak fel, amelyben tiltakoznak a zsidó bevándorlás ellen, a zsidók földvásárlásai ellen és követelik arab nacionalista követelményeik teljesítését.

Az angol nagykövetség védelmében

Varsóban az angol nagykövetség előtt nagy tüntetés volt múlt októberben, amikor megkezdődött a mai bevándorlás elleni politika a mandatárius hatalom részéről. A tüntetés élén a cionista revizionista ifjuság állott, amelyek sorából két fiatalembert elfogott a rendőrség, amikor betörték az angol nagykövet ablakait. A varsói törvényszék elítélte mindegyiket hat hónapi börtönre.

nát megszerezni, hogy azután tovább adja. Angliának világbirodalmi pozíciója függ a suez csatorna birtokától és az India felé vezető út biztonságától. Már pedig mind a kettő szorosan összefügg azzal, hogy Palesztinában ki rendelkezik. És ezért nem fogja a mandátumot sem Németországnak, sem Olaszországnak, sem Lengyelországnak átadni.

Mindettől eltekintve, Németország a palesztinai kivándorlással kapcsolatban aránylag jó üzleteket csinál. Fájdalmas ugyan, de mégis igaz: amióta Hitler uralkodik Németországban, a német import az összes országok felé őrjási mértékben lecsökkent, vagy teljesen megszűnt, ellenben Palesztina felé nagymértékben emelkedett és egy év alatt Németország több mint két millió márkát árut importált. Hogyan lehetséges ez? Ez is egy gonosz terrornak a következménye. A német

PALESZTINÁBA

páratlanul olcsó társasutazások

a **33.000** tonnás „**ROMA**” és a **24.000** tonnás „**VULCANIA**” legmodernebb amerikai óceánjáró hajókkal **február, március, április és májusban**, valamint a

TEL-AVIVI

MINTAVÁSÁRRA

Részletes felvilágosítás:

COSULICH-ITALIA

hajóutazások budapesti irodái:

Thököly út 2 Váci ucca 17

Tel-Avivi vásár magyarországi képviselő
Palesztina Gazdasági Bizotts., Andrassy-út 67

kormány nem engedi ki a német zsidók vagyonát Palesztina felé, csak transzfer alapon, azaz: ha a vagyont nem pénzben, hanem áruban viszik ki. Mindez természetesen a német áruk ellen való bojkottot annál inkább fokozza, azokban a palesztinai körökben, ahol nincsenek rászorulva arra, hogy Németországtól diktáltassanak maguknak.

A német helyzet

A gyűlölet féktelen

Azt remélték, hogy a hitlerizmus teljes uralomra jutása után lecsillapodnak a kodélok, az izgatás is csenedesebb lesz, hiszen a hitlerizmus lehengerel mindent. Hogy ez nem így van, mutatják a „Der Stürmer” folyóirat legutolsó számában a következő cikkek címei: „Az alattomos zsidó”, „Szovjet-Judeából”, „Amerika száz év óta zsidó rabszolgaságban van.” „A prágai ifjuság zsidók bevándorlása ellen védekezik.” „Az aschaffenburgi Solingen cég fajellenes, szégyenletes eljárása.” „A zsidóság megalapította a nem-árja keresztény-német állampolgárok egyesületét.” „Zsidó machinációk a Saarterületen.” „Löh zsidó, igazságot mer kérni.” „A zsidónak vágya keresztény vér után.” „Juda küzdelme Németország ellen”. „A zsidók a mi szerencsétlenségünk.”

Igy megy ez végig az egész lapon, egy európai kultúrország újságzólván hivatalos orgánumban, a XX. században.

A zsidó intelligencia teljes tönkretétele

A porosz kultuszminiszter legújabb rendelete szerint nem-árja egyetemi hallgatók csak akkor folytathatják tanulmányukat az egyetemen, illetőleg fejezhetik be azokat doktori vizsgákkal, ha apjuk résztvevett a világháborúban, mint

frontharcos, vagy oly házasságból származnak, amelyekben az egyik fél árja.

A zsidó még a földet sem turhatja
Az egyik német hitlerista lap felszólítja Németország összes zsidó földművelőit, hogy haladéktalanul hagyják ott földjüket és engedjék át a németeknek, mert nem tűrhető, hogy német földet, nem-árják műveljenek. Ime a régi játék a szavakkal. Egyfelől azt hangoztatják: a zsidó nem akarja túrni a földet parasztként, ha pedig túrja már a földet, akkor provokációnak tekintik.

Gyűlölet a cirkuszi porondon
120 évvel ezelőtt megjelent Poroszországban egy rendelet, hogy a zsidó nem lehet — hóhér. A hitlerizmus ilyen nyomokon haladt, amint ezt prágai lapokban olvassuk: Most érkezett Prágába egy Meidenberg nevű zsidóvallású ember, akit Németországból kiutasítottak. Meidenberg Lengyelországban született és kiváló atléta. Egy különös eset irányította reá a világ figyelmét. Húsz éves volt akkor, amikor egy hideg téli napon öreg atyjával a lengyelországi Pinsk városa melletti erdőben elment fát szedni, amikor azután védtelenül megtámadta őket egy hatalmas farkas. A fiatal óriás nem sokat teketóriázott, hanem szembeállt a farkassal, és hosszas küzdelem után a szó szoros értelmében széttepte a hatalmas fenevadat. Amikor az eset kitűződött, akkor Berlinbe vitték, ahol cirkuszokban produkálta magát: vastag vasrudakat kettétört, ötmázsányi terhet emelt egy kézzel, fogaival öt embert tudott felemelni. Olyan népszerű volt, hogy a hitlerizmus első idejében nem merték bántani. Hónapok mulva azonban a helyzet olyan lehetetlenné vált, hogy kényszerítve volt otthagyni az országot. Jelentő, hogy még ebben a szakmában is, amely a maga természeténél fogva teljesen internacionális és ahol mégis csak az ügyesség és a rátermettség fontos, részben a faji gyűlölet, részben a konkurrencia lehetetlenné teszi a zsidó származásuaknak az életet. Egyébiránt most megjelent egy német könyv, amely felsorolja a zsidók nagy szerepét ezen a téren.

Hadd közöljünk ezzel kapcsolatban egy Bál Sém jelenetet. Egy kötéláncos produkálta magát, a Bál Sém is megje-

lent s bámulta, miképpen megy át a két ház között kifeszített kötélen a művész. Mikor megkérdezték, miért ment el a produkcióhoz, azt felelte:

— Ha ez úgy tud vigyázni testére, hogy mélységbe ne hulljon, mennyire kell nekünk vigyáznunk a lelkiünkre.

Zsidó önszegélyezés
Öt év óta Németországban 20 zsidó takarékpénztári szövözetet dolgozott, az idők jele, hogy az elmúlt évben negyven ilyen új szövözetet alakítottak meg, alaptökejük körülbelül egy millió márkára rug. Az alaptökehez hozzájárult az amerikai segélybizottság, az „American Joint Reconstruction Fond“, továbbá a Joint.

Bócher és tiszt

— Részlet Schachnovitz legújabb történeti elbeszéléséből: Licht aus dem Westen —

II.

A talmudtudós frankfurti 15 éves bócher és a francia tiszt közötti szellemi barátság egyre mélyült. Nappal szétváltak útjaik, az egyik az idejét a beszédegyenben töltötte, a másik jogtanulmányainak élt és a tiszt kaszinóban élt. Ki hitte volna, hogy a frankfurti bócher, R. Dovid Tevle Schöff mainzi főrabbi jeszavájának legkiválóbbja, estéli órákban milyen jól megérti az arisztokrata származású tisztet. Igaz, hogy senki sem tételezte volna fel a szép, elegáns tisztrol sem, hogy milyen különös összeköttetéseinek vannak a talmuddal és a fiatal talmudistával. Egyik sem beszélt idegen embernek erről az összeköttetéséről. Majse azért nem, mert igazán nem tartotta fontosnak, Pauli de Monfort pedig azért nem, mert tisztársainál egész biztosan nem talált volna megértést az ő különös passziójára. Németül is tanult a tiszt a fiatal frankfurtinál, de nem könyvekből, hanem nyelvtanokból ment a tanulás, hanem úgy, hogy a tiszt felolvasott valamit a német bibliából. A fiatal tanítója nyelvi oktatás közben a tárgyi tartalmat is bevonta tanítási körébe. Ez természetesen alkalmat adott arra, hogy a hit és a gondolkodás legnevezetesebb, az I'tent,

az embert és a világot érintő kérdésekről tárgyaljanak. Fél éjszakán folyt ez a tárgyalás, kölcsönös barátságban és megértésben. Anélkül, hogy akarta volna, a frankfurti bócher betekintést nyert olyan világba, amelyet nem ismert és megtanult oly embereknek és műveknek nevét, amelyeket a tanházban soha nem említettek. Ha néha lelkiismereti furdalást érzett, a *bitül-tajro* miatt, hogy az időt, az igazi, a szent tudománytól elvonta, akkor eszébe jutott, amit mestere Rabbi Nózson mondott neki:

— I'tennek szüksége van nemcsak belső-szolgálatos emberekre, hanem külső-szolgálatot végzőkre is, neked is úgy kell tenned, mint Avrohómnak: ki kell menni a világba.

Igy elmúlt két év, amely mind a kétőre nézve igen termékeny volt. A fiatal francia tiszt tanulmányait azonban megszakította egy Párizsból jött behívó, aminek következtében el kellett távoznia, a bucsú rövid és szívélyes volt, mégleg megszorította Majse kezét s azt mondta neki: *Au revoir, mon ami* (viszontlátásra, barátom). Mindketten mosolyogtak, hisz el se tudták képzelni, hogyan következnek be közöttük a viszontlátások. Nemsokára rá Majse levelet kapott Frankfurtról Rabbi Nózson mesterétől, amelyben hazahívja, mert komoly elhátározások előtt áll és ilyenkor szeretné az ő gyermekeit, tanítványait maga körül látni.

Napoleonnak Ausztria-Magyarország ellen megindított háborúja végén vagyunk. A francia hadsereg megszállva tartotta Pozsonyt is. Néha a harcok szüneteltek és miképpen lehetett, a fészekben tovább folytatták a szokott vallási életet, a *Chasam Szajfer* összegyűjtötte tanítványait és tanított, vagy pedig, ha alkalom adódott, akkor peres feleknek ügyeit intézte vallástörvények szerint a *bész din*-ben. Különös eset került a *Chasam Szajfer* elé: Két előkelő kereskedő, Oberbreit és Korn, sok éven át üzlettársak, viszállyba keverődtek egy Pestre irányított vas-szállítás miatt. Korn azt állította, hogy üzlettársa papíron többet vett mint amennyit tényleg elszállítottak. Viszont Oberbreit azt hánytva szemre Korn-nak, hogy a befolyó jó aranyforintokat magánál tartotta, őt pedig papírpénzzel fizette ki, amelynek árfolyama rendkívül lecseszt és így tehát mélyen megkárosította. Komplikált eset volt, hiszen a *Chajsen Mispos* törvénykönyvünk nem igen beszél papírpénzről, amelyek értéke alá van vetve hullámzásoknak. Hosszas tárgyalás után megkapták az ítéletet, amely részben döntés, részben kiegyezés volt. Az eset után

nemsokára bekövetkezett a Rajs Hasono és a hívők mélységes áhitattal imádkoztak békéért, hiszen szemük előtt láták a háborúban az *Ünszane Tajkef* imát megvalósítva; érezték, hogy fölöttük lesz írva és megpecsételve, ki fog élni, ki fog halni, ki hal meg tűz által, ki vízben, ki kard által, ki éhségben. A *Chasam Szajfer* ünnepi szóoklataiban intette a népet, hogy a mai nehéz időben szívleljék meg a régi szót: „*Menj népem, vonulj be iskoládba, zárd be az ajtót, várj egy kissé, amíg elvonut a sorsharag*.“

De ez a sorsharag hirtelen váratlan éppen a mestert érte. Az ünnepek után egy ködös őszi reggelen egy francia pecsétes levelet adtak át neki, amelyben a francia hadbírószág elé idézik. Természetesen nem tudta miért, milyen ügyben idézik, csak azt tudta mindenki, hogy életveszedelmet jelent, mert a hadbírószágok nem kutatnak sokat, gyorsan hangzik a vád gyors az ítélet, amely végzetes lehet. (Folytatjuk.)

Epizódok a Talmudból

— Az elpártolt tudós —

„*Ácher*“ azaz: „elpártoló“, „elidegenedett“ a neve a tudós *Elisó ben Avujónak*, aki kortársa volt Rabbi Akivónak. Hogyan lett ő elpártoló? Hogyan vesztette el az ő hitét és lelki egyensúlyát? A hagyomány szerint a következő eset kapcsán: Egyszer ült Genezáret völgyében és tanult, azután látott egy embert, aki felment egy fára szombat napján és a vallástörvény ellenére az ottlevő fészket teljesen kifosztotta, amennyiben elvette az anyadarat is, meg a fiókákat is. Aznap este pedig látott valakit aki ugyancsak felmászott a fa tetejére és a fészkekből kivette a fiókákat és az anyadarat szabadon bocsátotta a Tóra előírása szerint és mégis, amikor lejött, egy kigyó megharapta és meghalt. Erre felkiáltott: Meg van írva: „a fészkekből küldd el az anyadarat, de a fiókákat megtarthatod magadnak, hogy jó dolgod legyen és hosszú életet élj.“ — Hol van ennek a vallásos embernek jó dolga,

Galantán közel az állomáshoz ujonnan, elegánsan berendezett szigoruan orth. kóser vendéglő JÓ, izletes házikoszt. Utasoknak nagy kedvezmény. Lakodalmakat legolcsóbban vállalok. EHRENWALD LIPÓT, vendéglős, és bornagykereskedő

hol van ennek a hosszú élete? (Elfelejtette ugyanis, hogy Rabbi Akivó ezt így magyarázta hogy a jólét és a hosszú élet a *túlvilágra vonatkozik*).

Ezekután felbomlott a lelki egyensúly és azt mondotta: „Nincs igazság és nincs igazságtévő bíró“ Némelyek szerint elpártolásnak oka az volt, hogy a Hadriánus császár által elrendelt rettenetes üldözések következtében a tíz kivégzett nagy tudós (aszóré harigé malchús) sorában ott volt *Chücpisz Hamturgemon*, akinek feladata volt a tanházban, hogy a hagyomány tételeit ismerlje és magyarázza. A tíz kiváló tudós kivégzése után egyszer megpillantotta Chücpisznek nyelvét, amint egy kutya (vagy némelyek szerint: egy sertés) felalta. Erre fájdalmasan felkiáltott: „A száj amely a tudomány gyöngyét szórta szét, az mostan porban henterg?“. Elment és hitszegő lett.

Renegátsága abban is mutatkozott, hogyha bement az iskolába s ott látta a gyermekeket és előttük a szentírási tekercseiket, azt mondta gúnyosan s felháborodva: „Mit ülnek ezek itt és tanulnak? Sokkal okosabb volna, ha ez menne építésnek, ez pedig asztalosnak, a másik szobrásznak ez meg szabónak.“ Sokan hallgattak is rá, otthagyták szert könyveiket és elmentek más pályára. Hogy fitogtassa a zsidósággal való szakítását, folyton görög énekeket dalolt és hogyha megjelent a tanházban, akkor apikajreszi könyvek hullottak ki tarsolyából. Mindezek dacára volt tanítványa Rabbi Méir ragaszkodott hozzá, sőt nyílt elpártolása után is tanult nála, mert egyszerűen megőrizte a régi tanításokat. Így megtörtént az is, hogy egyszer, amint Rabbi Méir Tiberás városában tanított, átutazóban megjelent lovagolva szombati napon *Acher*, amire Rabbi Méir elkísérte a városból és mindenféle kérdésben felvilágosítást kapott tőle. Mikor így jártak a városon kívül, elértek a szombati határhoz (*tchium sabosz*). Ak-

kor azt mondta *Acher* tanítványának:

— Méir fiam állj meg, mert már tavannak a lépteiből látom, hogy elérkeztünk a határhoz, térj tehát vissza.

— Térj te is meg...
— Mondtam már neked, hallottam a szentély mögöl a szót: „Térjtek vissza, elpártolt gyermekek — kivéve *Acher*t.“

Egyszer R. Méir bevitte az iskolába ahol a gyermekek tanulták a Szentírást. Találomra megfogta az egyik gyermeket és mondta neki:

— Mondd csak el a ma tanult posztukodat.

Azt mondotta: „Nincs békéje a gonoszoknak! szolt az I'ten.“

Bementek egy másik helyre, megkérdezték egy gyermeket, aki ezt a verset ismételte: „Ha mosakodol szappannal és szaporítod a tisztítószereket, a te büőd megmarad előttem mindig.“

Igy kikérdezték tizenhárom gyermeket és mindegyik illyesfélét mondott, s különösen megragadta amikor a tizenharmadik azt a verset recitálta: „A gonoszoknak „lorósó“ mondja I'ten, minek neked még beszélni az én törvényeimről?“ A gyermek végtelenségéből selypített és az első szót „lorósó“ úgy mondotta „eliso“, hogy önmagára (*Eliso*) vélt ismerni, amire ő magánkívül ordítani kezdett: „Ha kezembe lenne kés, szétmarcangolnák.“

Idők multán beteg lett, erre mondták R. Méir tanítványának: „Tanítód beteg.“ Elment hozzá, s szolt hozzá:

— Térj meg!
— Hát még most is el fogadnának engem?

— Hát nincs megírva: „Visszatéríted az embert a görnyedés által“, azaz a lélek fájdalomban való vergődése által. És akkor Eliso egy életen át tartó hitlenség után elkezdett sírni, sírás közben meghalt. Erre azt mondotta Rabbi Méir:

— Ime az én mesterem megtérés közepette hunyt el...

דברו אל כל עדת ישראל לאמר ויקחו להם
מאננה צינאריע של פסח
Minden zsidó háziasszony a kávéhoz csakis
cikóriát használjon, amely két orth. rabbiság
hechserével van ellátva. Gyártja:
FODOR JAKAB ÉS TSA,
BUDAPEST, X. MAGLÓDI-UT 17.
Kapható minden fűszerüzletben.

Husvétli árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk
A felügyelet az egri főrabbi, főtisztelőndó
Schreiber Simon ur gyakorlatja.
A husvétli áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész évben. A gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösen a husvétli áru megbízhatóságához soha kétség nem térhet.
A husvétli árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyasztathják.
FRANCK HENRIK FIAI R.-T.
Budapest, 113, postafiók 5. Telefon: 68-8-45.

A megtérés sohasem késő

Elbeszélés az 50-es évekből, Lehmann nyomán

10.

— Jóságos ég! — suttogta Wolfsohn neje. — Mi lett az én férjemből? Szívtelensége nem ismer határt. Nagyrávágyása, hiusága pénz és élvezetek hajhászása irányítják mindenben. Oh, bár halott lennék, úgy mindezen nyomoruság megszűnt volna! Ki tudhatja különben, hogy halálom után nem szándékszik-e egy arisztokrata nővel házasságra lépni! Mi lesz azután gyermekeimmel? Nem! Nem akarok gyöngé lenni, erős leszek, először életemben! Ó, bár eddig sem lettem volna folyton engedékeny! Nem jutottam volna ennyire. Ezután azonban erős akarok lenni. Örködni fogok gyermekeim fölött, megvédem őket atyjuk könnyelműsége és hiusága ellen! Mindenekelőtt egészségesnek kellennem, az is leszek, mert I'ten segít-segemre lesz!

Ismét elaludt. Hosszú és mély álomba merült. Felébredve, új életerőt érzett magában, amit azonban eltolt. Midőn Wolfsohn hogyan felől jött tudakozódni, gyönge-séget színlelt és kérdéseire is alig válszott.

— Auguszt, monda, miután az ápolót kiküldte, rosszul érzed magad, fáj valamid?

— Meghalok, sóhajtott az asszony, azután tetszésed szerint cselekedhetsz majd fiunkkal.

— Nem fogsz meghalni!

— Érzem végemet, csak azt az egyet ígérd meg nekem, akár meghalok, akár élve maradok, hogy fiunk még egy évig itthon marad. A gyermek még fiatal és gyöngé. Idegen környezettel nem tudna még megbarátkozni.

— A nagyherceg kívánja, hogy azonnal lépjen be a kadetiskolába.

— Mondd meg az uralkodónak, hogy nőd élete függ ezen kérdés teljesítésétől.

Wolfsohn kihallgatásra jelentkezett.

— Nos, von Wolfsekk úr, mikor lép be fia a kadetiskolába? — kérde a nagyherceg.

— Fenség! Nőm beteges és gyöngé, még nehezére esnék egyetlen fiától megválni. Kegyes engedelmet kérem, hogy a fiu még egy évig otthon maradjon!

— Szívesen! Miskülönben, hogy állunk? Megkereszteltette-e már?

— Ezt is el kell halasztanom. Nőm még ragaszkodik régi előítéletekhez. Megrendül! egészsége következtében. halálát okozhatná, ha mostan erőlyesen lépnek föl. Később majd beletörődik.

— Művelt asszony az ön neje?

— A szó szoros értelmében az, igen gondos nevelésben részesült, olvannivra, hogy csak kevés nő van, aki őt műveltségben felülmúlja.

— Különös! És ez a művelt hölgy ragaszkodik a zsidó valláshoz? Engem úgy értesítettek, hogy a művelt zsidók nagyrésze már régen szakított a zsidósággal!

A főherceg intett kezével és a kihallgatás végét ért.

— I'm a zsidókat és vallásukat csak kevésbé ismerem. Ezideig mindent elhittem, amit felőlük mondtak. Ezután azonban, igyekezniem kell, hogy saját tapasztalataim szerint ítélhessem meg őket.

Wolfsohn a kieszközölt halasztást hírül hozta ne-jének, akinek állapota ettől fogva szemlátomást javult. Móric és Vilma hevesen megölelték lábadozó anyjukat. Móric fölvaltva sírt és nevetett és anyja elsoványodott kezét csókjaival halmozta el. Vilma az ágyra vetette magát

és hangosan zokogott. El kellett őket távolítani, nehogy beteg anyjukat nagyon felizgassák.

Néhány nappal ezután Auguszt, már az ágyat is elhagyhatta. Szilárd volt az elhatározása, hogy gyermekeit megvédi Wolfsohn kísértéseivel szemben. Ez az elhatározás erővel töltötte be lényét és megacélozta idegeit. Egyelőre nem tudta, hogyan kezdje meg terve megvalósítását, I'tenhez fohászkozott tehát, amiáltal megvigasztalódott, fölvidult és megerősödött.

Mihelyt Auguszt, betegségéből fölépült, háztartását újból rituálisan berendezte. Új konyha- és porcellán edényeket vásárolt, ezüstkészleteit előírás szerint rituális fürdőben megöblögette, egyidejűleg zsidó szakácsnőt fogadott fel.

Midőn Wolfsohn mindezekről tudomást szerzett, magánkívül volt dühében. Kemény szavakkal ráparancsolt ne-jére, hogy ezekkel az „ostobaságokkal” hagyjon föl.

— Wolfsohn! monda Auguszt, nyugodtan és szilárdan. — Bizd ezt rám. Én ezt a halál küszöbén fogadtam meg. Ha ezek után sem akarsz, hogy a vallási törvényeink szerint éljek, úgy útjaink kétfelé vezetnek: el kell válunk egymástól.

Wolfsohn megdöbbenéssel párosult bámulattal tekintett az ezelőtt oly gyöngé és erélytelen asszonyra. Ebben a pillanatban tisztán látta és érezte, hogy e fenkölt és nemes lélek szeretetét és becsülését eljátszotta. Megpróbálkozott ismét hozzáférdőzni.

— Gyerekségek, Auguszt, monda nevetve. Hiszed, hogy téged oly könnyen világnak eresztelek. Cselekedj fogadalmad szerint, ha az neked élvezetet okoz.

A legközelebbi péntek este a Wolfsohn-házban ismét kigyulltak a már oly régen mellőzött gyertyalángok. Wolfsohn nem volt otthon. Móric és Vilma azonban szeretett anyjukkal csendes ájtatosságban töltötték az estét. A gyermekek a zsidó szokásokat és erkölcsöt megtanulták szeretni.

A kertben

A Wolfsohn-palota nagy és szép kertje egy kis utcánál végződött, melyben Ruhdorf Simon kis háza is volt. A kertajtó, melyen át a szomszédos utcába lehetett jutni, többször nyitva állott. Ruhdorf gyermekei mindannyiszor kíváncsian tekintettek be a gyönyörű kertbe, megcsodálták a szebbnél-szebb növényekkel ékesített virágmezőket, a délszaki növényekkel beültetett, színpompát adó nagy virágpázsítokat, a szép szökőkutat, az árnyas sétányokat.

A Wolfsohn-gyermekek, kik a kertben gyakran játszódoztak, megismerkedtek és megbarátkoztak a Ruhdorf-gyermekekkel, kiket szívesen látott játszótársakként fogadtak. Ilyenformán a gyermekek ismeretségben és barátságban voltak egymással. Wolfsohn gyermekei eleinte merő kíváncsiságból később valamelyes titkos érzéstől áthatva látogattak el Ruhdorfékhez, különféle szertartások gyakorlásánál. Wolfsohn mindezekről semmit sem tudott. Nem is törődött nagyon gyermekeivel. Wolfsohné azonban szívesen látta, hogy gyermekei Ruhdorf vallásos nevelésű gyermekeivel sokat érintkeznek.

Szép nyári délután volt, midőn a gyermekek a kertben ismét összejöttek.

— Naftali, monda Móric, kérdeznék tőled valamit. A mai történelmi órán, dr. Prinz a makkabeusoknak a szírus-görög uralom ellen folytatott küzdelmeiről tartott előadást. Mondd csak kérlek, nem állanak-e a gyertyácskák, melyeket télen házatokban égni láttam, ezekkel a harcokkal valamelyes összefüggésben?

— Természetes! felelt Naftali. Erről már nem beszélt tanárod semmit?

(Folyt. köv.)

Apróságok a lublini gaonról

Rabbi Měir Schapira, az elhunyt lublini gaonnak, szemképviselősége alkalmából egy keresztény teológus neki szegte a talmud köv. — ellenséges célnál gyakran idézett — mondását: „Nochri seajszejk b'tajro chajov miszo” (pogány, aki Tórával foglalkozik, halált érdemel).

— Uram, felelte az élelműjű gaon, ennek a talmudi tételnek következő a magyarázata. A 613 Tóraparancs, mely általában csak zsidókra kötelező, tartalmaz hét oly parancsolatot, mely nélkül az emberi társadalom fennmaradása elképzelhetetlen. Ilyen például a gyilkosság, vérfer-tőzés stb. A talmudi jog szerint csak az büntethető, aki tudatában van annak, hogy vétkezik és előzetes intés által arra figyelmeztetve is lett De fennáll a jogbály: „Chóvēr én czőrich haszroöh” (talmudtudást nem kell előbb meginteni). Tehát az a pogány, aki a talmudot tanulja, a halállal büntetendő, ha a hét főbenjáró bűnök bármelyikét megszegi, mert mindegyik megszegése nyomában halálbüntetés jár, de őt még figyelmeztetni sem kell, hiszen tanulta a talmudot.

Százszámra záradokoltak a fiatal gaonhoz és napokat töltöttek nála, lesve minden szavát. A város askenázi rabbija, ki általában ellenezte a chosid-életfelfogást, rossz szemmel nézte a sok időtöltést, mely annyi Tóra-tanulás elmulasztásával jár. Egy ízben, mikor a mikvóban találkoztak, meg is mondta ezt a gaonnak.

— Hát tehetek én róla — felelte szerényen —, mit teyker, ha jönnek hozzám? Csak nem zavarhatom el őket?

— De igen! Önnek kötelessége őket felvilágosítani. Mert ők abban a hiszem-ben vannak, hogy ön nagy Cadik, azért jönnek, de ha ön megmondaná nekik, hogy tévednek, bizonyára el fognak maradni.

— Köszönöm a jó tanácsot, így fogok cselekedni — felelt a gaon szeliden.

Ettől fogva minden alkalommal, asztalnál és beszélgetés közben, hangoztatta az ő gyarlóságát, szemrehányást tett híveinek, hogy mit akarnak tőle, a vétkes

halandótól... S ezt ismételte hétről-hétre, aminek híre járt országszerte, de ezáltal a hívők száma megegyezőszorozódott! Ájtatosan, önmegemmisülve hallgatták a nagy Cadik beszédét.

— Mit szólunk mi, ha ő így beszél! — mondták.

A rabbi látva tanácsának ellenkező hatását, mikor ismét találkoztak így szólt a gaonhoz:

— Látom, a chosidoknak a szerénység még jobban tetszik, tehát ha vissza akarja őket tartani a sok időpazarlástól, úgy az ellenkezőjét mondja, mint eddig, dicsérje fel magát: milyen jámbor és I'tenféle, akkor biztosan el fognak maradni.

— Nézze csak kedves barátom — felelt — ameddig Ön arra kért engem, hogy az igazságot mondjam meg hie-veimnek, addig szótfogadtam, de most, hogy azt kívánja tőlem, hogy olyasmiket állítsak magamról, ami nem felel meg a valóságnak, azt már semmi körülmények között nem tehetem...

A Szentélyvel kapcsolatos kérdésekben gyakran fordul elő a misnában Rabbi Chanina „sz'gan hakajhanim” véleménye. Sz'gan hakajhanim azt jelenti „a főpapok helyettese.” Feltűnő itt a többes szám, holott a „sz'gan” csak egy főpapnak volt a helyettese és nem többnek? Az elhunyt gaon ezt igen szellemesen magyarázta.

Az első szentély idejében, mindenkor az arra legméltóbbat nevezték ki és miután helyettesének az érdemekben utána következőt tették meg, a főpap elhunytakor helyettesét léptették elő. Akkor a „sz'gan” csak egy főpapnak volt a helyettese. Köztudomású azonban, hogy a második szentély alatt a főpapi méltóságot pénzért osztogatták az akkori hatalmasságok és néha évenként váltották fel egymást. És Rabbi Chanina, aki ebben a korszakban élt, rátermettsége és érdemei dacára: „főpapok” helyettese maradt.

A háború utáni válságos évek legsúlyosabb idejében, három évig volt a gaon Szanok galiciái kehillo lelképásztor. Már a második évben meghívták őt a harmincezer zsidó lakosú Pietrkowba. Szanok nem akarta elengedni szeretett rabbiját. Amikor erről beszéltek neki,

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Lift.

azt mondta:

— Ne féljete, nem fogok elmenni, ad jaavojr zaam. Szó szerint azt jelenti: ameddig el nem múlnak a vészes, I'ten haragjától sújtott idők. De ennek a „zaam” szóznak van más jelentősége is, — tette hozzá szeliden. A szó három betűje 'צ"ו"ל három vallási intézmény kezdőbetűjét adja: Z'vóchim a metszést, a kaszuszt; Érv, a szombat-tartás egyik főpillére; Mikvó, a családi tisztaság és házassági élet alapköve. Ez a három intézmény javításra szorul, ameddig ezeket el nem intézem, addig nem is hagyhatom el örölyemet.

Egy év leforgása alatt mind a három intézményt kifogástalanná alakította és engedett a pietrkowi hitköztség meghívásának.

Eljött egyszer hozzá egy kántor és elpanaszolta keservét. Olyan szép hangja van, hogy ha otthon gyakorolja magát az éneklésben, úgy az ablak és ajtó alatt a kíváncsiak tömege lesi és ájtatosan hallgatja éneklését. De mihielyt a templomban az Omed elé lép, olyan lámpaláz fogja el, hogy nem képes egy hangot sem kiadni.

— Ez azért van fiam, mert folyton a hátad mögött levő emberekre gondolsz, akikről félsz; gondolj te a jó I'tenre akitől úgy látszik nem félsz, akkor nem lesz lámpalázad.

H. I.

Kundmachung
Wirkungsvolle פרושה in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel Barmizvo, Chasene ריה חרין Gast- u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu mässigem Preise, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengö aufwärts, 50 H. Porto recomandirt im voraus erbeten. — Pachtell werden gegen extra Vergütung angefertigt.
Mein ישראל auf אמת פקרי P 1.20
Rabbiner ISRAEL BRAUN
Budapest, Szövettség ucca 43.

WEISZ MÓR Ne rendeljen פסח של פסח
orth. kóser keksz, kétszersült
és süteménygyára Budapest, VII.
Dob-ucca 22. --- Telefon: 4-23-65. KITÜNŐ MINŐSÉG, OLCSÓ ÁRAKI!
csokoládé- és kakaót;
kérje előbb árjegyzékemet.

Szombat esti történet...

... Sabosz kimenetele volt. Maorin után a talisz, összerakosgatás közben lécszett a samesz kezéből. Lehajolt hogy fölemelje és ekkor a sapka csuszott le a fejéről. Ahogy felemelte a sapkát, újra leejtette a talisz. Amint felemelte a talisz, lecsuszott a sapka. A samesz megijedt: ennek valami jelentősége van! Mivel egyedül volt a templomban, félt benmaradni. Gyűrönten ledobta a talisz és kifutott Hazafelé menet, a katolikus templom felé vezetett az útja, látta hogy világosság van a templomban. Nagyön elcsodálkozott és így szólt magában: Hiszen Jeruzsálem pusztulásának és sirtásának nem rendeznek éjjeli gyászmiséket, a Szombat-királynőt elkisérő „melave-malke“-ra sem gyűlnek össze, miért van hát odabenn világosság? A samesz nem tudta megérteni a dolgot, de úgy gondolkodott: Mi közöm nekem az egészhez? Nincs már egyéb gondom, csak ez?

Igy gondolkodott és tovább indult. Utközben találkozott az éjjeli őrt. Megemelte a kalapját és alázatosan meghajolva a következőket mondta:

— Nem vette észre uram, hogy világosság van a templomban?

Az őrárvált:

— Menj az ördögbe piszkos zsidó! Mit törödsz te a mi templomunkkal? Rugott egyet belé a lábával és tovább ment.

A samesz megijedt és futva menekült. S hogy ne essen szomorúságba a hét elején ami kihattással van az egész hétre, a „Hamadil bën kajdes l'chajl“ énekléséhez fogott.

Az ő pedig a korcsma felé indult mert nagyon elkeseredett volt, amiért a samesz éppen akkor zavarta meg, amikor egy kissé elszundikált őrzés közben. A samesz haza ment, az ő a korcsmába. Egy úr arra járt és hallotta a samesz és az ő közötti beszélgetést. A templom felé nézett és ő is elcsodálkozott, hogy fény van odabenn. Az őrhöz fordult:

— Nézzünk utána, miért fénylik ott. És együtt mentek. Az úr azt mondta az őrtnek: — Előbb menjünk a sekres-

tyéshez és kérdezzük meg őt. Bementek a sekrestyés lakásába, de nem találták otthon. Keresték az udvaron, de őt sem volt. Elérkeztek a templomhoz és az őt azt mondta az úrnak:

— Nézzek csak be az úr a kulcslyukon, egy zsidó tolvaj van a templomban. Kiabálni kezdtek és az ajtónál maradtak, nehogy a tolvaj megszökhesse. Kiabálásokra sokan összegyűltek. Bemerték az ajtót és bemertek a templomba. Amint beléptek, látták, hogy a perselyek fel vannak törve és az összes kezszerek eltűntek. És a zsidó, akit a kulcslyukon keresztül láttak, még mindig ott állott a templomban taliszba burkolva, imasapkával a fején s egy bánatos mosollyal az ajkán. Éktelen haragra lobbantak és rohantak a zsidóra, hogy darabokra tépjék. De akárhogy ütötték, nem használt semmit, és aki hozzányúlt, véresre sebezte a kezét. A zsidó nem mozdult a helyéről és nem menekült az ütések elől. Mintha egy néma, faragott kő lenne. Csak bánatosan mosolygott. Tovább ütötték, amíg letépték róla a talisz s az imasapka is leesett a fejéről. Ekkor látták, hogy a szent szobor. Ez még fokozta a haragukat, mert nem elég, hogy a zsidó feltörte a perselyeket, és összelopkodta a kezszereket, még a messiásukból is gúnyt űzött!

Amikor látták a szegényt, ami a szent szoborral történt, mindnyájan azon voltak, hogy az összes zsidókon megboszoszadják a gaztettet. De az egész utcában nem volt egy zsidó sem, mert a folyó tulsó partján laktak. Ördögi mesterkedés az, hogy amikor nincs rájuk szükség, uton-utfélen zsidóba botlik az ember és amikor le akarod ütni őket, hirtelen elpárolognak mint a kámför...

A higgadtabbak azt mondták:

Az a zsidó, aki ezt a szegényt tette, még itt rejtzkődik a templomban, mert amióta megzavartuk, nem menekülhetett

Hat. eng. villanyberendezési és műszaki vállalat.

KATZ LIPÓT

Budapest, Dob-utca 24. Telefon: 44-1-56

el. Kutassunk csak át minden sarkot. Kutatni kezdtek mindenfelé, de nem találtak. Egy zugban azután ráakadtak a sekrestyésre. A sekrestyés ott gubbasztott a zugban és körülötte ott heverték az összes kezszerek. Kihúzták a rejtekéből és lüni kezdték kegyetlenül. Megizlelték vele a tulvilági üdvösséget. Persze bevallotta, hogy ő a tolvaj és a szobrot azért öltöztette taliszba és imasapkába, hogy a zsidókra háirtsa a gyanút.

De már nem volt szükség a vallomásra. A verésből kikapta a maga részét, a kezszerek előkerültek és a perselypénzt is visszafizette. Mi van még hátra? Miért üljenek tétlenül és ne menjenek a korcsmába? Már ugyanis közeledik a vasárnap. És még mielőtt a kakas kukorékol, a korcsma már megtelt emberekkel.

Korán reggel a zsidók felkeltek, hogy fohászokdják a sachrisz-imát és ekkor megtudták, hogy csoda történt és Isten kegyességével megmenekültek egy hazug vádtól. A korcsmáros is imádkozni akart, de nem találta a taliszját. Gondolkozni kezdett és így morfondírozott magában: Ki lophatta el a taliszomat? Egy keresztyén? Mire kell egy keresztyének talisz? Tehát egy zsidó lopta el?

Amíg így vitatkozott magával az úr ráütött a vállára és mondta:

— Moske! Moske! Egy ökörrel nem lehet két bört lenyuzni. Ha nem lopták volna el a taliszodat, akkor nem jöttünk volna ilyen korán.

Ebből megértette a korcsmáros, hogy a taliszta már nem fog előkerülni. Ekkor kinyitott az ajtó és zsidók jöttek a korcsmába, hogy vigadjanak a nagy segítség örömeire. A korcsmáros egyikőtől kölcsönkért egy taliszat és hamar megimádkozott, azután ő is közéjük ült egy-két kortyot inni. Az őt ott ült mögöttük s őket öntötték a pohárba. Lassanként a keresztyének közül is ámentek néhányan a zsidók csoportjához, mert azt mondták, hogy az a pálinka, amire a zsidók elmondták az áldó imát, az nincs vízzel keverve. Ittak és jókedvűen, hangosan énekeltek.

Azóta nem csuszott le a sapka a samesz fejéről és a talisz nem esett ki a kezéből. A korcsmáros tovább mérte a bort és vett magának egy új taliszat.

HIREK
NAPTÁR

Sabosz Siró, Besalach, S'vat 11
Gyertyagyújtás (Bpest) 4.25
nap kimenetele " 5.25
— Szerda: Chamiso Ószo —

— SUSSMANN RABBI PÉNTEK-ESTI DRÓSÓJA. A budapesti Tiferesz Bachurim a közöhalnak eleget téve elhatározta, hogy a Kazinczy-templom béshamidrosában a téli péntekestéken sorozatos drósó-előadásokat rendez. Az első drósót ma este 8 órakor főt. Sussmann rabbi úr tartja. A drósó iránt általános érdeklődés nyilvánul meg.

— ELNÖKVÁLASZTÁS GYÖRÖTT. Györből jelenti tudósítónk: Nagy érdeklődéssel folyt le a héten a győri orth. hitközség tisztújító közgyűlése. A választásra jogosultak 98%-a adta le szavazatát. A titkos választás a régebbi elnöknek Schwarz Izidor, az országos központi bizottság jeles tagjának juttatta a győzelmet. — Schwarz Izidor az orth. közélet előnyösen ismert tagja, aki az utóbbi egy évet kivéve, hosszú időn át elnöke a győri hitközségnek.

— A BPESTI ORTH. NÖEGYLET égisze alatt működő „orth. leányok és asszonyok továbbképző tanfolyamán“ (Dob u. 35. II.) a köv. előadások tartanak: Asszonyoknak hétfőn este 7-8, szerda délen 12-1, szombat este 12-1-ig. Leányoknak (18 éven felül) hétfőn és csütörtökön este 8-10 óráig. Leányoknak (15 éven felül) kedden és szerdán este 8-10 óráig. Iskolaköteles korú leányoknak: kezdőknek hétfő és csüt 5-12-ig; haladóknak kedd, szerda 5-12-ig. Zobel Sára tanfolyamvezető szívesen áll az érdeklődők rendelkezésére: délelőttként Csáky-u. 16. alatti lakásán, keddi este pedig 12-8-ig a tanfolyam helyiségében.

— MIZRACHISTÁK VÁDJA. A mizrachista cionisták legutóbbi konferenciáján Fischmann rabbi azt hangoztatta, hogy nem ismerhetik el a mizrachista vezetőséget mert az egyik tagja: Ben Gurion munkásvezér az elmúlt Jajm-kipurkor a haion nyilvánosan tréfit evett. (A cionista lapok Lengyelországban kigunyolják a rabbit s kérdik: ezt csak most tudja...?)

— A KAZINCZY-TEPLOMBAN az elmúlt péntek este és szombaton Berkovits Lajos, a Bikur Cholim templom jeles főkántora teljes körussal végezte az itentiszteletet. A fiatal chasn az egész zsinagógát betöltő hőstenorjával nagy tetszést aratott és a hívek legteljesebb elismerését váltotta ki.

— REB JAJLIS MAGYARORSZÁGON. Amint jeleztük, a nagykárolyi főrabbi a mult szombatot Büdszentmihályon töltötte, mely alkalomból közelből-távolból többszáz főnyi hívő, köztük számos főrabbi sereglett össze. A nagykárolyi főrabbi kétórás fulmináns drósót mondott. — A szerdai napot Debrecenben töltötte, ahonnan haza utazott.

— NÁSZ A FREUDIGER CSALÁDBAN. Óbudai Freudiger Norbert kedden Pöstyében nőt vett Weber Márkus (Stomfa), az elhunyt szlovenszói országos elnök: Weber főrabbi öccsének leányát, Pöstyében ezideig talán még nem látott, impozáns ünnepi keretben. Az új férjről köztudomású, hogy — váci és pozsonyi jesivai tanulmányai óta is — állandóan a szent Tanban buvárvarkodik, vallásossága mintaserű. Mult szombat Budapesten az egész hitközség gyűlt össze az örömszülő, óbudai Freudiger Károly lakásán, ahol a „solajs szüdajsz“ keretében a vőlegény 3/4 óráig tartó nagyszerű pülpült mondott. Sussmann és Steif rabbik felszólalásaikban gratuláltak a köztiszteletben álló örömszülőknak. משיב

— A NYITRAI FÓRABBI TANITVÁNYAINAK TÖMÖRÜLÉSE. Amint a Zs. U. megírta, Ungár főrabbi volt tanítványai Sabosz Zóhajr napjára Nyitra gyülekeznek. A jesiva felkéri a tanítványokat, hogy címeiket, Rabbinat-schule, Nitra, vagy Schönberger Fülöp, Herkules ruhäsem, Bpest, Rombach u. címre közöljék. — A Budapesten lakó tanítványok a napokban tartották szervező ülést, melyen Ábrahámsohn Frigyes vázolta a dibük chavérim fontosságát. A helyicsoport, melynek vezetőjeül Schönberger urat kérték fel, a küszöbön álló aszifó-ra szombat d. u. 3 órakor a T. B.-ben (Kazinczy-u. 27.) a Kidsah bitmoro szüjgo közös tanulását kezd meg. A tanítványok felkéretnek a tanuláson minél számosabban résztvenni.

— A LÉVAI FÓRABBI ELHUNYTA. Rendkívül nagy részvétellel temették Lieberman Jakab lévai főrabbit, aki 43 évi rabbiműködése után 71 éves korában elhunyt. Bucsúztatták veje: dr. Silberfeld Jakab békéscsabai főrabbi, Fried zolyomi rabbi, dr. Kaiser Lajos hitközségi elnök, Berger Zsigmond előjáró. Meleghangú szavakkal emlékeztek meg róla Bándi Endre evangélikus főesperes és Antal Gyula református let-

kész. Az elhunyt előkei zsidó családból származik, neje Landesberg nagyváradi főrabbi unokája, sógora: dr. Rosenfeld Adolf szeredi elnök.

— KÉRELEM. Jungreis fehérgyarmati rabbi súlyos betegen fekszik Budapesten, a Rókus-kórházban. A tanítványok felkéretnek, hogy imádkozzanak a mester mielőbbi felépüléséért. Neve: Oser Ansil ben Malko.

— A S. A. UJHELYI SZEFAID HITKÖZSÉG a köv. vezetőséget választotta: Teitelbaum Dávid elnök, Klein Sámuel pénztárnok, Halpern Osias ellenőr, Fendrich Simon és Friedmann Ferenc gondonokok. Képviselőtestület: Kornfeld Vilmos, Lefkovits Herman, Rosenberg Dávid, Silber A. József, Teitelbaum Márton, Weisz József stb. — A kellő tapintattal lefolytatott választásért Silber A. J. választási elnöknek jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak.

— HAJDUBÖSZÖRMÉNYBŐL írják: Súlyos csapás érte az elmúlt héten hitközségünket: Winkler József iskolaszéki elnök és a Chevra „Máskzil el dol“ önzetlen, jótékonytágot gyakorló vezetője 47 éves korában meghalt. Temetésén részt vett városunk közönségének nagy része, felekezeti és társadalmi különbség nélkül. Pihenjen békében.

— EGYESÜLETI HIREK. Rákospalotán a T. B. felkérésére Korein Dezső a hitk. tanácsstermet zsúfolásig megtöltő közönség előtt „Mi az oka a féktelen gyűlöletnek“ címmel nagyérdemű előadást tartott. — Györött a T. B. köv. vezetőséget választotta: Glatter Farkas elnök, Gross Ignác alelnök, Spitzer Károly pénztáros, Snyders Lázár ellenőr, Lövinger Ferenc, Koppel Lajos gondonokok, Klein Andor titkár. Választmány: Leipniker R., Lövinger S., Klein E., Pscherhofer K., Grünwald Ali, Gross E. — A dunaszerek helyi „Machziké Tóra“ új tisztikara: Rosenbaum Miklós elnök, Krausz Mózes alelnök, Stern Miksa, Lövinger Izidor ellenőrök, Fischer Mór, Greiner Miksa pénztárosok. Rosner Salamon titkár. — A nagymegyeri T. B. vasárnapi szijümjén Satin főrabbi lélekemelő drósója után felszólaltak: Hirschler Henrik, Weisz Andor, Kornfeld Juda Mór és Géza, Span Lázár, Kohn József, Bruck József stb. Az új tisztikar: Kohn Sándor elnök, Satin A. alelnök, Kornfeld M. pénztáros, Kohn A. ellenőr, Kammer D., Weiner H. gond-

AUSCH VILMOS ORTH. משר
BAROMFIKERESKEDÉSE
Budapest, VII., Klauzál-tér 15 sz.
Figyelmes, pontos kiszolgálás. Díjtalan házhozszállítás.

Divatos, izléses parókák hullámos hajbót
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

nokok. — A *balnázúvárosi* sas-chevra Nedórim-ra szájum-ünnepélyt rendezett. Fried főrabbi kitünő „hadront“ mondott. Az ünnepséget Steinberger Endre rendezte, nagy ügybuzgalommal.

— A GALANTAI „CHABÚRASZ TALMIDIM“ javára befolyt összegek: Porges Mihály és Háberfeld Jenő Szombathely (gyűjtés) 55, Rosenthal Jenő Miskolc (gyűjtés) 11.20, Wosner Gyula Bpest (gyűjtés) 8, Weiszberger D. Szakály 5, Noé Lajos Nyírmada 2.50, Weiszberger Henrik Hajduszóvát 2, Friedman Efrájim Ujpest (gyűjtés) 1.80, Frankfurter Ottó Csorna (gyűjtés) 4.50, Eckstein Adolf Törökbálint 1.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P)
Wiener Hilda Bratislava, Müller József Bratislava, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Bermann Dalma Ungvár, Liebermann Ferenc Kiskunfélegyháza, jegyesek.

Fried Kornéliát Nyírbátorból, eljegyezte Schwartz Farkas, Nyíradony.

Fischer Katót, a néhai sárvári főrabbi leányát eljegyezte Blonder József, Szarvas.

Friedmann Mártát Debrecen, eljegyezte Csikk Jakab, Vác. (A T. B. gratulál.)

Deák Olga, Deák Miksa és neje, szül. Strasser Sári leánya és dr. László Miklós főrabbi f. hó 28-án, vasárnap tartják esküvőjüket Budapesten.

Schwarcs Gizi Zemianska Olca, Kohn Ede Velky Meder, jegyesek. (A galantai „Ch. T.“ szívélyes mazeltovot kíván.)

Arinstein Eszter Bratislava és Müller Lipót Nové Zámky-Farkasd, f. hó 17-én Pozsonyban házasságot kötöttek.

Bernath Sámuel a budapesti orth. hitközség kántora szombaton ünnepelte Eliezer Majse fiának bar micvo avatását. Az ünnepelt ifjú kitünő rutinnal adott elő charifüzt és magdíszta, a hitközség elit-közönsége jelenlétében. Az örömszülőket melegen üdvözölték.

Gestetner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Tel.: 94-5-60. Budapesti ékszertőzsde-tag. *Mindentéle órák, arany-, ezüst-, brilliáns-árak alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása.* Kivánatra válaszképp küld.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkéréséknél 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

HÁZASSÁGOKAT csakis jobb körökben, diszkrétén közvetít a régi makói gaon fia: Kornfeld A. Dávid, Bpest, Kazinczy u. 35. (Válaszbélyeg.)

MEISELS házasságokat diszkrétén közvetít. Talisz-szövedő. Könyvkereskedés: VII., Rombach u. 8.

ÖNÁLLÓ üzemmel, ingatlan-vagyonnal rendelkező iparos vagyok, házasság céljából ismeretséget kötnék olyan hölgygel, kinek vagyonának megfelelően legalább 10.000 pengő hozománya van. Ügynök kizárva. Szombaton zárva jelígre.

TANONCOT keresek rőfös- és rövid-áru üzletembe. Lakás, teljes ellátás Klein Márkusz. Velky Meder (Nagy-megyer.)

זכר פי' מיני טאכטער יפה, מושלמת, אינטעליגענט, איינע בחור, רעשפ' איינע יונגע מאן, דער פארוי איז שחיטה צו ער לערנען אונד האלבוונעם בעל תורה צו זיין. פערערע איהן מיט אללעם: מיט פאקטען אונד גרן. מערדונגען אונטער „מול“ ערבטען.

JÓ CSALÁDBÓL való, 27 éves fiatal-ember. volt talmudista, nőül venné orth. család házas leányát, P 5—7000 hozománnyal. Esetleg benősülne. „Üzleti gyakorlattal bírók előnyben“ jelige PURIMRA új szindarabok Mannheim Móránál, Debrecen, Rákosi Jenő u. 6.

INTELLIGENTES deutsches Fräulein aus orth. Hause, sucht in ebensolchem Stellung zu 1—2 Kindern. Hilft mit im Haushalt. Gute Referenzen. Offerter unter „Verlässlich“ erbeten.
31 ÉVES, nőtlen, érettségizett fiatal-ember, perfekt német-magyar, könyvelésben és gépirásban jártas, minden munkát vállal. Szükség esetén garancia. Esetleg benősülne, ha így egzisztenciához juthat. Cím: Kertész, Budapest, Práter u. 20/b. II, 2, (Szántónál)

KERESEK azonnalra orth. fiatalembert, ki chümis, gemóre, rasi és tnachot, továbbá I. és III. gimnáziumot tanítani és vizsgáztatni képes. Megegyezés szerinti fizetés és ellátás. Ajánlatokat, eddigi működés megjelölésével: Grosz Samu földbírtokos, Nyírkércs (u. p. Baktalórántháza) címre kérek.

ÜGYES, fiatal, önálló pékségéket keresek, aki komlós kenyér készítésében jártas. Schwarcs Izso, Szarvas.

EGYEDÜLÁLLÓ intelligens nő elmenne háztartásba, gyermekek mellé is. Varrni tud. Családias bánásmódról reflektál, szerény igényekkel. Z. G. Pápa, Kuruc u. 3.

PÉK 5000 lakosú helységben biztos megélhetést talál. Szükséges tőke legalább P 500.—. Cím: Grünfeld Ármin malmos, Bagamér.

ORTH. RABBI-CSALÁDBÓL származó özvegyasszony, aki férje halála után minden anyagi támasz nélkül maradt, kéri a jószívű hittestvéreket, hogy egyetlen leánya kiházasításához bármily csekély adománnyal hozzásegítsék. Cím: Özv. Klein Emánuelné, Budapest, Király u. 10. II. udvar, I. em 9.
PURIMI szindarabok legolcsóbb beszerzési forrása: Schwarcs Izidor tanító, Kiskőrös. Kérjen árjegyzéket.

KERESEK intelligens jó megjelenésű lányomnak olyan intelligens, vallásos talmudtudós fiatalembert, akit a polgári házasság megkötése után, mint rabbit, Amerikába saját költséggel eljuttatok. Amennyiben keresett fiatal-ember már itt egzisztenciával rendelkezik, ez esetben tisztességes hozományt adok. Ajánlatok „Amerika“ jelige alatt.
SZIGORUAN megbízható *orthodox szakácsnő*, étkészében felvétetik. Weisz, Dob u. 37.

KILENTAGU családdal éhezem, fázom. Esvé kérem könyörületes hittestvéreimet, segítsenek rajtam. Donáth Manó, Baja, Szt László u. 33.

KINDERFRÄULEIN, resp. Erzieherin, wird zu zwei Kindern gesucht. Deutsche, ev. andere Sprachkenntnisse erforderlich. Offerter unter „Prompt“ erbeten.

ווער עס ווילל בעשטעללען דאס ווארשוער וועלטבלאטש
דאס יידישע טאגבלאט
זאל זיך ווענדען צו דער פערטרעטונג פאן
דעם בלאטש אין דער משכנאסלאן-וואויקיי:
I. Guttman, Bardejov, Mlynská 4.
פרייז 20 Kč. מאנאטליך אים פאררויס.
(פאקסט-משעקקאונג פרא: 9089)

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 35.

Budapest, 1934. február 2.
5694. S'vat 17.

40 fillér

X. évfolyam 5. sz.

אלגעמינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekk száma: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kulföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Egy végzetes évfordulóról

Hitler uralomra jutásának első évéről mérleget csinál a világsajtó és egyöntetien megállapítja, hogy a német felfordulásnak semmi sem sikerült, kényeret nem adtak az éhezőknek, sem munkát a foglalkozás nélkülieknek, de egy teljesen sikerült nekik:

a 600000-nyi zsidóságot tönkretették, még jobban, mint egykor az 1492-ben kiűzött spanyol zsidókat.

A régi zsidó hagyomány szerint megszűntették a *Megilasz Taanis* regisztrálását, mert minden napra esett valami zsidó baj és így nem is lehet mind írásba foglalni, — ez szó szerint áll az elmúlt év minden napjára, amennyiben minden nap hozott valami új merényletet a német zsidók becsülete, joga, emberi méltósága ellen. Szerepnök behunyini szemünket és valami jobb világba képzelni magunkat, de hiába: nem lehet, úgy látjuk, hogy a földrészünket hatalmába keríti a három nagy gócpontból kiinduló áramlat: fascizmus, nácizmus és bolsevizmus. Az első az államot tartja szem előtt, belegázol az egyéni életbe, nincs egyéni szabadság, ha az állam érdeke így kívánja, aki azonban az állam hatalmának engedelmeskedik, annak része van az állam jótéteményeiben. A nácizmus eszménye nem az állam, hanem az árja faj diktatúrája és így tulajdonképpen csak egy válfaja a bolsevizmusnak, amely egy társadalmi osztálynak, a munkás-proletárizmusnak diktatúrája. Mindannyian, akik Közép-Európában élünk, nem tudjuk: mikor jövünk az egyik vagy a másik áramlat légkörébe és hatalma alá, mert a nyugateurópai demokráciák hatalma nem igen terjed kelet felé.

Mindez nemcsak elméleti politika, sőt ránk zsidókra nézve nem is politika, hanem egyéni sors és helyzetünk eldöntése, azonfelül vallási világ-

szemléletből jellemző tünet. Hisz mindegyik államforma össze van kötve a legnagyobb fokú tekintélytisztetéssel, amit eddig csak a vallásos élet tudott produkálni. A régi zsidó államot teokratikus államnak mondták, mert I'ten (theos) és az ő törvénye uralkodott; ez szabályozott minden viszonylatot, egyszerre volt tehát demokráta és arisztokráta, individuális és kollektív, mert volt egy igazi mértéke: az i'teni akarat, amely az ellentéteket össze tudta egyeztetni. A fascizmus, nácizmus, bolsevizmus feltétlenül tekintélyt akar, de a *theokrácia* helyett látjuk az *atheokráciát*, azaz az „*atheos*“, a bálvány uralkodik; az egyiknél az állam, a másiknál a faj, a harmadiknál a proletár a bálvány. Mindezek a dolgok lényegében véve ismétlődései a régi korszakoknak. A Faraók országa tulajdonképpen a nácizmus és a bolsevizmus keveréke volt. Zsarnokság, elnyomás, fajgyűlölet, kényszermunka uralkodott, József idejében mindenki és minden a királyé volt. Kanaántól nyugatra pedig ott volt Görögország, amelynek politikai elgondolását a mai fascizmus örökölte. Az utóbbi ugyan a zsidókat nem érintette fájdalmasan, nem öli meg a zsidó lelket, mint a bolsevizmus, nem teszi tönkre a zsidó anyagi létet, mint a nácizmus, de mégis erőszakot alkalmaz és ha ez az erőszak emberi kényeskedvből indul ki, akkor nem tudni hová jut el. A zsidóság államszemléletét az ismert zsolttól adja meg: „*V'ajze melech mispot óhéu*“. A királynak (az államnak) hatalma az, ha szereti a törvényt, „*attó kajmanto mésórim*“, mert Te (I'ten) alapítottad a jogosságot, „*mispot úczdoko b'Jákajv attó osziszó*“, törvényt és igazságot Jákobnál Te szereztél. Ezért nem tud Jákajv népe csak törvényt és igazságot mellett boldogulni.

A nácizmus első évfordulójánál ezzel a zsolttal verssel kapcsolatban óhajtjuk: Bárcsak újra megszilárdulna a földön a törvény, igazság és jogosság.

Az európai zsidóság helyzete

A Párizsban működő „ORT“ központ legutóbbi ülésén megtárgyalták a Közép- és Kelet-Európa zsidóságának gazdasági helyzetét. Dr. Syngalowski, az *exekutív* tagjai jelentésében a következőket adta elő:

— Az év elején szükségesnek tartom hangsúlyozni, hogy az az *elszegényedési* folyamat, amely a keleti zsidóságot két évtizeddel ezelőtt a legsúlyosabb gazdasági válságba döntötte, még mindig nem zajlott le. Azok a sebek, amiket a háború okozott a zsidók gazdasági szervezetében, még mindig nem gyógyultak be. A kormányok gazdaságpolitikája különösen a zsidó kereskedelmet érintette súlyosan. Állami monopóliumok, a szövetkezeti intézmények kiépítése, főleg azonban a gazdasági antiszemitizmus Lengyelországban, Romániában, Litvániában és Lettországon elviselhetetlen módon sújtotta a zsidóságot.

— Kelet-Európában az utóbbi évek katasztrófális eseményei pusztító hatással voltak. A kelet-Európai zsidó harcfrontokat a sajnálatos események közvetve gyöngítették, sőt demoralizálták. Ha a kormányok a zsidó lakosság pusztát életét védelmezik, máris tulzottan filozofitának tekintik magukat és következetesen mellőzik a zsidók szociális, gazdasági és szellemi követelményeit. És fájdalom, éppen a nyomorok mai mélypontján szüntette be a külföldi zsidóság a kelet-Európai zsidó testvérek támogatását. Azzal, hogy a zsidóság helyzete tragikusan leromlott az utóbbi hónapokban, még nem szűntek meg Európa keletjén élő

Első forrásból kaphat ezüst tórafelszerelést, szérdertálat, gyertyatartót menórát, arany, ezüst és brilliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerésznél.
Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, Király-utca 21. Tel.: 38-1-10.

